HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

2 aprilie 2009 *

În cauza C-523/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolelor 68 CE și 234 CE de Korkein hallinto-oikeus (Finlanda), prin Decizia din 19 noiembrie 2007, primită de Curte în aceeași zi, în procedura inițiată de

A,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues (raportor), U. Lõhmus și doamna P. Lindh, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 octombrie 2008,

* Limba de procedură: finlandeza.

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul finlandez, de domnul J. Heliskoski și de doamna A. Guimaraes-Purokoski, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul elen, de doamna T. Papadopoulou, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de domnul R. Adam, în calitate de agent, asistat de doamna W. Ferrante, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna V. Jackson, în calitate de agent, asistată de domnul C. Howard, QC;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii P. Aalto și V. Joris, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 ianuarie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183, denumit în continuare „regulamentul").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni introduse de doamna A, mamă a copiilor C, D și E, împotriva hotărârii pronunțate de Kuopion hallinto-oikeus [Tribunalul Administrativ din Kuopio (Finlanda)] de menținere a deciziei prin care perusturvalautakunta (Comisia de Garantare a Drepturilor Sociale Fundamentale, denumită în continuare „Comisia de Garantare") a procedat la luarea în îngrijire urgentă a acestor copii și la plasamentul lor într-o familie substitutivă profesionistă.

Cadrul juridic

Dreptul comunitar

3 Considerentele (12) și (13) ale regulamentului sunt formulate după cum urmează:

„(12) Temeiurile de competență stabilite prin prezentul regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și, în special, de criteriul proximității. Prin urmare, ar trebui să fie competente în primul rând instanțele statului membru în care copilul își are reședința obișnuită, cu excepția unor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau ca urmare a unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești.

(13) În interesul copilului, prezentul regulament permite instanței competente, în mod excepțional și în anumite condiții, să trimită cauza instanței unui alt stat membru, în cazul în care aceasta este mai în măsură să soluționeze cauza. […]”

4 Articolul 1 alineatul (1) din regulament prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind:

[…]

(b) atribuirea, exercitarea, delegarea, retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești.”

5 Articolul 8 alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.”

6 Articolul 13 alineatul (1) din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Atunci când reședința obișnuită a copilului nu poate fi stabilită și competența nu poate fi stabilită pe baza articolului 12, instanțele judecătorești din statul membru în care este prezent copilul sunt competente.”

7 Articolul 15 alineatul (1) din regulament prevede:

„Cu titlu de excepție, instanțele judecătorești dintr-un stat membru competente pentru a soluționa cauza pe fond pot, în cazul în care consideră că o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială este mai bine plasată pentru a soluționa cauza sau o parte specifică a acesteia și atunci când acest lucru servește interesul superior al copilului:

(a) să suspende procedura sau respectiva parte a acesteia și să invite părțile să depună o cerere la instanța judecătorească din acest alt stat membru în conformitate cu alineatul (4) sau

b) să solicite instanței judecătorești din alt stat membru să-și exercite competența în conformitate cu alineatul (5).”

8 Potrivit articolului 17 din acest regulament:

„Instanța judecătorească dintr-un stat membru sesizată cu o cauză pentru care nu este competentă în temeiul prezentului regulament și pentru care, în temeiul prezentului regulament, este competentă o instanță dintr-un alt stat membru se declară, din oficiu, necompetentă.”

9 Articolul 20 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„În caz de urgență, dispozițiile prezentului regulament nu împiedică instanțele judecătorești dintr-un stat membru să ia măsuri provizorii sau asigurătorii cu privire la persoanele sau bunurile prezente în acest stat, prevăzute de dreptul acestui stat membru, chiar dacă, în temeiul prezentului regulament, o instanță dintr-un alt stat membru este competentă pentru soluționarea cauzei pe fond.”

10 Articolul 53 din regulament prevede:

„Fiecare stat membru desemnează una sau mai multe autorități centrale însărcinate să-l asiste la aplicarea prezentului regulament și precizează competențele teritoriale sau materiale ale fiecăreia. Atunci când un stat membru a desemnat mai multe autorități centrale, comunicările se adresează, în principiu, direct autorității centrale competente. În cazul în care o comunicare este adresată unei autorități centrale necompetente, aceasta este responsabilă de transmiterea comunicării către autoritatea centrală competentă și de informarea expeditorului cu privire la acest fapt.”

11 Articolul 55 din acest regulament prevede printre altele:

„Autoritățile centrale, la solicitarea unei autorități centrale a unui alt stat membru sau a titularului răspunderii părintești, cooperează în cauze specifice pentru realizarea obiectivelor menționate în prezentul regulament. În acest scop, acestea iau, direct sau

prin intermediul autorităților publice sau al altor organisme, toate măsurile necesare în conformitate cu dreptul acestui stat membru în materie de protecție a datelor cu caracter personal, pentru:

(a) obținerea și schimbul de informații:

(i) privind situația copilului;

(ii) privind orice procedură în curs sau

(iii) privind orice hotărâre pronunțată cu privire la copil;

[…]

(c) facilitarea comunicărilor între instanțele judecătorești, în special pentru aplicarea articolului 11 alineatele (6) și (7) și a articolului 15;

[…]”

Legislația națională

12 Potrivit articolului 15 alineatul 1 din Legea privind asistența socială [sosiaalihuoltolaki (710/1982), denumită în continuare „Legea 710/1982”)], în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, în cazuri urgente sau atunci când împrejurările o impun, comuna trebuie de asemenea să se ocupe de organizarea îngrijirii în cadrul centrului de plasament și a altor servicii sociale pentru persoanele care locuiesc în comună, dar care nu au propriul domiciliu în această comună.

13 În temeiul articolului 16 din Legea privind protecția copilului [lastensuojelulaki (683/1983), denumită în continuare „Legea 683/1983”)], în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, un organ de acțiune socială al municipalității trebuie să ia măsuri de ajutor imediate în cazul în care condițiile în care este crescut copilul sau adolescentul pun în pericol sau nu garantează sănătatea acestuia sau dezvoltarea lui.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

14 În cursul lunii decembrie 2001, copiii C, D și E s-au instalat în Suedia, însoțiți de mama lor, doamna A, precum și de tatăl lor vitreg, domnul F. Anterior, D și E fuseseră luați în îngrijire de orașul X din Finlanda. Această luare în îngrijire fusese motivată de violența tatălui lor vitreg și a fost ulterior suspendată. În cursul verii anului 2005, această familie a părăsit Suedia pentru a petrece vacanța în Finlanda. Aceasta a rămas pe teritoriul finlandez, locuind în caravane, în diferite campinguri, fără a asigura școlarizarea copiilor. La 30 octombrie 2005, această familie a depus o cerere de locuință la serviciile sociale ale orașului Y (Finlanda).

15 Prin Deciziile din 16 noiembrie 2005 ale comisiei de garantare, adoptate în temeiul Legii 683/1983, copiii C, D și E au fost luați în îngrijire de urgență în Finlanda și plasați într-o familie substitutivă pentru motivul că ar fi fost abandonați.

16 Doamna A și domnul F au solicitat anularea deciziilor privind această luare în îngrijire urgentă.

17 Prin Deciziile din 15 decembrie 2005, comisia de garantare a respins cererea de anulare formulată și, în temeiul articolului 16 din Legea 683/1983, a luat în îngrijire copiii C, D și E și a dispus plasamentul lor într-o familie substitutivă profesionistă.

18 Doamna A a introdus o acțiune la Kuopion hallinto-oikeus prin care a solicitat anularea acestor decizii și încredințarea copiilor. Doamna A a precizat că, după plecarea sa în Suedia cu domnul F la jumătatea lunii noiembrie 2005, copiii săi rămăseseră în Finlanda la sora tatălui lor vitreg. Prin Hotărârea din 25 octombrie 2006, această instanță a respins acțiunea și a menținut deciziile atacate. Instanța și-a motivat hotărârea subliniind că, în temeiul articolului 15 alineatul 1 din Legea 710/1982, comisia de garantare intervenise în limitele competențelor sale. Această instanță a adăugat că starea psihică, sănătatea și dezvoltarea copiilor în cauză fuseseră grav puse în pericol de condițiile de viață ale acestora. Luarea în îngrijire și plasamentul acestor copii le-ar fi permis acestora să primească îngrijirile psihiatrice de care aveau nevoie și le-ar fi oferit o posibilitate de școlarizare, precum și un mediu sigur și stabil.

19 Doamna A a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă), invocând necompetența autorităților finlandeze. În această privință, doamna A a arătat că, începând cu 2 aprilie 2007, copiii C, D și E au calitatea de cetățeni suedezi, având reședința permanentă de mult timp în Suedia. Cauza ar fi, așadar, de competența instanțelor suedeze.

20 Considerând că interpretarea regulamentului era necesară pentru a soluționa litigiul cu care a fost sesizată, Korkein hallinto-oikeus a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) a) Regulamentul [...] este aplicabil în ceea ce privește executarea, în toate elementele sale, a unei hotărâri judecătorești precum cea din speță, care dispune luarea în îngrijire imediată și plasamentul unui copil în afara familiei de origine, atunci când această hotărâre are forma unei hotărâri unice adoptate conform normelor de drept public privind protecția copilului?

b) În caz contrar, regulamentul se aplică, având în vedere articolul 1 alineatul (2) litera (d), numai părții din hotărâre care privește plasamentul în afara familiei de origine?

2) În ce mod trebuie interpretată, în dreptul comunitar, noțiunea «reședință obișnuită» avută în vedere la articolul 8 alineatul (1) din regulament, precum și la articolul 13 alineatul (1), care are legătură cu acesta, în special în ceea ce privește situația în care copilul are reședința permanentă într-un stat membru, dar locuiește într-un alt stat membru unde nu are o reședință stabilă?

3) a) Dacă se consideră că reședința obișnuită a copilului nu se află în acest alt stat membru, în ce condiții o măsură asigurătorie urgentă (o măsură de luare în îngrijire) poate fi totuși adoptată în temeiul articolului 20 alineatul (1) din regulament, în acel stat membru?

b) Măsura asigurătorie prevăzută la articolul 20 alineatul (1) din regulament reprezintă numai o măsură care poate fi pusă în aplicare în conformitate cu dreptul național, iar prevederile dreptului național privind măsura respectivă au forță obligatorie la aplicarea articolului menționat?

c) [Ca urmare a] aplicării măsurii asigurătorii, cauza trebuie trimisă din oficiu instanței din statul membru competent?

4) În cazul în care instanța statului membru nu are nicio competență, acțiunea trebuie respinsă ca inadmisibilă sau cauza trebuie trimisă instanței dintr-un alt stat membru?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

21 Prin intermediul acestei întrebări se solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (1) din regulament trebuie interpretat în sensul că, pe de o parte, se aplică unei hotărâri judecătorești unice care dispune luarea în îngrijire imediată, precum și plasamentul unui copil în afara familiei de origine și că, pe de altă parte, această hotărâre intră în sfera noțiunii „materii civile", în sensul acestei dispoziții, atunci când a fost adoptată conform normelor de drept public privind protecția copilului.

22 Această întrebare a fost adresată de aceeași instanță de trimitere, se întemeiază pe aceeași motivare și este redactată exact în aceeași termeni ca și întrebarea care a determinat pronunțarea Hotărârii din 27 noiembrie 2007, C (C-435/06, Rep., p. I-10141). În aceste condiții, răspunsul la această întrebare trebuie să fie același ca și cel dat la prima întrebare în Hotărârea C, citată anterior.

23 Astfel, articolul 2 punctul 7 din regulament stabilește că răspunderea părintească cuprinde ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil.

24 Potrivit articolului 1 alineatul (2) litera (d) din regulament, plasamentul copilului într-o familie substitutivă sau într-un centru de plasament face parte din materiile care au legătură cu răspunderea părintească.

25 În plus, rezultă din considerentul (5) al regulamentului că, în vederea garantării egalității tuturor copiilor, acest regulament reglementează toate hotărârile judecătorești în materia răspunderii părintești, inclusiv măsurile de protecție a copilului.

26 O hotărâre de luare în îngrijire a unui copil, precum cea din acțiunea principală, este inclusă, prin natura sa, în cadrul unei acțiuni a autorităților publice al cărei scop este de a răspunde nevoilor de protecție și de asistență ale minorilor.

27 În ceea ce privește noțiunea „materii civile”, aceasta trebuie să fie interpretată în sensul că poate cuprinde inclusiv măsuri care, din punctul de vedere al dreptului unui stat membru, intră în sfera dreptului public.

28 Această interpretare este întărită de considerentul (10) al regulamentului, potrivit căruia acest regulament nu se aplică „măsurilor de drept public cu caracter general în materie de educație și de sănătate”. Această excludere confirmă faptul că legiuitorul comunitar nu a urmărit să excludă din domeniul de aplicare al regulamentului menționat ansamblul măsurilor care intră în sfera dreptului public.

29 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 alineatul (1) din regulament trebuie interpretat în sensul că este inclusă în noțiunea „materii civile”, în înțelesul acestei dispoziții, o hotărâre judecătorească prin care se dispune luarea în îngrijire imediată și plasamentul unui copil în afara familiei de origine, atunci când această hotărâre a fost pronunțată în conformitate cu normele de drept public privind protecția copilului.

Cu privire la a doua întrebare

30 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere ridică problema interpretării care trebuie dată noțiunii „reședință obișnuită”, în sensul articolului 8 alineatul (1) din regulament, în special într-o situație în care copilul dispune de o reședință permanentă într-un stat membru, dar locuiește în alt stat membru unde nu are o reședință stabilă.

31 Articolul 8 alineatul (1) din regulament enunță principiul potrivit căruia competența instanțelor judecătorești din statele membre în materia răspunderii părintești este stabilită în funcție de locul unde se găsește reședința obișnuită a copilului la momentul la care instanța este sesizată, fără a defini totuși conținutul acestei noțiuni.

32 Potrivit articolului 13 alineatul (1) din regulament, atunci când reședința obișnuită a copilului nu poate fi stabilită, instanțele judecătorești din statul membru în care este prezent copilul sunt competente.

33 Astfel, simpla prezență fizică a copilului într-un stat membru, ca regulă de competență subsidiară în raport cu cea enunțată la articolul 8 din regulament, nu poate fi suficientă pentru a stabili reședința obișnuită a copilului.

34 Potrivit unei jurisprudențe constante, rezultă din cerințele atât ale aplicării uniforme a dreptului comunitar, cât și ale principiului egalității că termenii unei dispoziții de drept comunitar care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie în mod normal să primească, în întreaga Comunitate Europeană, o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul dispoziției și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea printre altele Hotărârea din 18 ianuarie 1984, Ekro, 327/82, Rec., p. 107, punctul 11, precum și Hotărârea din 6 martie 2008, Nordania Finans și BG Factoring, C-98/07, Rep., p. I-1281, punctul 17).

35 Întrucât articolul 8 alineatul (1) din regulament nu cuprinde nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a determina sensul și sfera de aplicare a noțiunii „reședință obișnuită”, această determinare trebuie să fie efectuată potrivit contextului dispozițiilor și obiectivului regulamentului, în special cel care reiese din considerentul (12), potrivit căruia temeiurile de competență pe care le stabilește sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și în special de criteriul proximității.

36 Jurisprudența Curții privind noțiunea de reședință obișnuită în alte domenii ale dreptului Uniunii Europene (a se vedea printre altele Hotărârea din 15 septembrie 1994, Magdalena Fernández/Comisia, C-452/93 P, Rec., p. I-4295, punctul 22, Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Adanez-Vega, C-372/02, Rec., p. I-10761, punctul 37, și Hotărârea din 17 iulie 2008, Kozłowski, C-66/08, Rep., p. I-6041) nu poate fi

transpusă direct în cadrul aprecierii reședinței obișnuite a copiilor, în sensul articolului 8 alineatul (1) din regulament.

37 „Reședința obișnuită” a copilului, în sensul articolului 8 alineatul (1) din regulament, trebuie să fie stabilită pe baza unui ansamblu de împrejurări de fapt specifice fiecărui caz în parte.

38 În afară de prezența fizică a copilului într-un stat membru, trebuie să fie reținuți și alți factori de natură să demonstreze că această prezență nu are deloc un caracter temporar sau ocazional și că reședința copilului exprimă o anumită integrare într-un mediu social și familial.

39 Trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat membru și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile de familie și sociale ale copilului în statul respectiv.

40 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 44 din concluzii, intenția părinților de a se stabili împreună cu copilul în alt stat membru, exprimată prin anumite măsuri tangibile, cum ar fi achiziționarea sau închirierea unei locuințe în statul membru gazdă, poate constitui un indiciu al transferului reședinței obișnuite. Un alt indiciu poate fi reprezentat de depunerea unei cereri de a beneficia de o locuință socială adresată serviciilor competente din statul respectiv.

41 În schimb, împrejurarea potrivit căreia copiii stau într-un stat membru unde duc, o scurtă perioadă, viața unei persoane fără o reședință stabilă este de natură să constituie un indiciu potrivit căruia reședința obișnuită a acestor copii nu se află în acest stat.

42 Revine instanței naționale competența de a stabili locul reședinței obișnuite a copiilor în lumina criteriilor enunțate la punctele 38-41 din prezenta hotărâre și potrivit unei evaluări de ansamblu.

43 Totuși, nu este exclus ca, în urma acestei aprecieri, să se dovedească imposibil să se stabilească statul membru în care se găsește reședința obișnuită a copilului. Într-un astfel de caz excepțional și dacă nu este aplicabil articolul 12 din regulament, care privește competența instanțelor naționale în chestiunile privind răspunderea părintească atunci când aceste chestiuni sunt în legătură cu o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei soților, instanțele naționale din statul membru în care este prezent copilul devin competente pentru a soluționa cauza pe fond, în temeiul articolului 13 alineatul (1) din regulament.

44 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că noțiunea „reședință obișnuită”, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din regulament, trebuie să fie interpretată în sensul că această reședință corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. În acest scop, trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat membru și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile familiale și sociale întreținute de copil în statul respectiv. Este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului, ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.

Cu privire la a treia întrebare

45 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în primul rând, să se stabilească căror condiții le este supusă adoptarea unei măsuri asigurătorii, cum ar fi luarea în îngrijire a copiilor, în temeiul articolului 20 alineatul (1) din regulament. În al doilea rând, aceasta ridică problema dacă o astfel de măsură poate fi aplicată potrivit dreptului național și dacă normele de drept național privind această măsură au forță obligatorie. În al treilea rând, instanța solicită să se stabilească dacă, după punerea în aplicare a măsurii asigurătorii respective, cauza trebuie să fie trimisă instanței competente din alt stat membru.

46 În temeiul articolului 20 alineatul (1) din regulament, în caz de urgență, dispozițiile acestuia nu împiedică instanțele judecătorești dintr-un stat membru să ia măsuri provizorii sau asigurătorii cu privire la persoanele sau la bunurile prezente în acest stat, prevăzute de dreptul acestui stat membru, chiar dacă, în temeiul regulamentului, o instanță dintr-un alt stat membru este competentă pentru soluționarea cauzei pe fond.

47 Din chiar modul de redactare a acestei dispoziții rezultă că adoptarea de măsuri în materia răspunderii părintești de către instanțe ale statelor membre care nu sunt competente pentru soluționarea cauzei pe fond este supusă respectării a trei condiții cumulative, și anume:

— măsurile în cauză trebuie să fie urgente;

— acestea trebuie să fie luate cu privire la persoane sau la bunuri prezente în statul membru unde se află instanța sesizată cu cauza respectivă și

— acestea trebuie să fie de natură provizorie.

48 Aceste măsuri sunt aplicabile copiilor care, având reședința obișnuită într-un stat membru, locuiesc cu titlu temporar sau ocazional în alt stat membru și se găsesc într-o situație de natură să dăuneze grav bunăstării lor, inclusiv sănătății sau dezvoltării lor, justificând astfel adoptarea imediată a unor măsuri de protecție. Natura provizorie a unor astfel de măsuri rezultă din faptul că, în temeiul articolului 20 alineatul (2) din regulament, acestea încetează să producă efecte atunci când instanța din statul membru competentă pentru soluționarea cauzei pe fond a luat măsurile pe care le consideră corespunzătoare.

49 Regulamentul nu cuprinde dispoziții materiale privind tipul de măsuri urgente care trebuie să fie aplicate.

50 Articolul 20 alineatul (1) din regulament prevede că măsurile provizorii sau asigurătorii pe care instanțele dintr-un stat membru sunt competente să le adopte în caz de urgență sunt cele „prevăzute de dreptul acestui stat membru”.

51 În acest context, este de competența instanței naționale să enunțe măsurile pe care autoritățile naționale trebuie să le adopte în vederea ocrotirii interesului superior al copilului și să stabilească modalitățile procedurale pentru punerea lor în aplicare.

52 Întrucât adoptarea unor astfel de măsuri are loc în temeiul dispozițiilor de drept național, caracterul obligatoriu al acestora trebuie să decurgă din legislația națională în cauză.

53 Rămâne să se verifice dacă, în urma punerii în aplicare a unei măsuri asigurătorii, cauza trebuie trimisă din oficiu instanței competente din alt stat membru.

54 În temeiul articolului 15 alineatul (1) litera (b) din regulament, instanțele judecătorești dintr-un stat membru competente pentru a soluționa cauza pe fond pot, în cazul în care consideră că o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială este mai bine plasată pentru a soluționa cauza, să solicite instanței judecătorești din acest stat să își exercite competența.

55 În cadrul dispozițiilor privind normele de competență în materia răspunderii părintești, acest articol 15 este singurul care prevede o cerere adresată instanței judecătorești din alt stat membru de a-și exercita competența.

56 Regulamentul nu impune instanțelor judecătorești naționale care adoptă măsuri provizorii sau asigurătorii să trimită cauza unei instanțe din alt stat membru după punerea în aplicare a acestor măsuri.

57 Cu totul alta este problema dacă instanțele judecătorești naționale care au pus în aplicare măsuri provizorii sau asigurătorii trebuie să informeze cu privire la acestea instanțele competente din alt stat membru.

58 Astfel cum s-a arătat la punctul 48 din prezenta hotărâre, în temeiul articolului 20 alineatul (2) din regulament, măsurile provizorii sau asigurătorii încetează să producă efecte atunci când instanța din statul membru competentă pentru soluționarea cauzei pe fond a luat măsurile pe care le consideră corespunzătoare.

59 Întrucât măsurile provizorii sau asigurătorii au un caracter tranzitoriu, împrejurările legate de evoluția fizică, psihologică și intelectuală a copilului pot face necesară intervenția timpurie a instanței competente pentru a fi adoptate măsuri definitive.

60 Necesitatea și urgența unor măsuri definitive trebuie să fie apreciate având în vedere situația copilului, evoluția previzibilă a acestuia și eficacitatea măsurilor provizorii sau asigurătorii adoptate.

61 În acest context, protecția interesului superior al copilului poate impune ca instanța judecătorească națională care a pus în aplicare măsuri provizorii sau asigurătorii să informeze cu privire la acestea, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din regulament, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

62 Cooperarea în cadrul cauzelor specifice răspunderii părintești este prevăzută la articolul 55 din regulament și cuprinde, printre altele, obținerea, precum și schimbul de informații privind situația copilului, procedurile în curs și orice hotărâre pronunțată cu privire la copil.

63 Articolul 55 litera (c) din regulament prevede o comunicare între instanțele judecătorești ale statelor membre pentru aplicarea acestui regulament.

64 Rezultă că, în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța judecătorească națională care a pus în aplicare măsuri provizorii sau asigurătorii trebuie să informeze cu privire la acestea, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din regulament, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

65 Având în vedere considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la cea de a treia întrebare că o măsură asigurătorie, precum luarea în îngrijire a unor copii, poate fi hotărâtă de o instanță națională în temeiul articolului 20 din regulament dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

— această măsură trebuie să fie urgentă;

— aceasta trebuie să fie luată în privința unor persoane prezente în statul membru în cauză și

— măsura trebuie să fie de natură provizorie.

Punerea în aplicare a măsurii respective, precum și caracterul obligatoriu al acesteia sunt stabilite potrivit dreptului național. După punerea în aplicare a măsurii asigurătorii, instanța națională nu este obligată să trimită cauza instanței competente din alt stat membru. Totuși, în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța națională care a pus în aplicare măsuri provizorii sau asigurătorii trebuie să informeze cu privire la acestea, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din regulament, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

Cu privire la a patra întrebare

66 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în cazul în care instanța judecătorească dintr-un stat membru nu are nicio competență, aceasta trebuie să se declare necompetentă sau să trimită cauza instanței din alt stat membru.

67 Potrivit articolului 17 din regulament, „[i]nstanța judecătorească dintr-un stat membru sesizată cu o cauză pentru care nu este competentă în temeiul prezentului regulament și pentru care, în temeiul prezentului regulament, este competentă o instanță dintr-un alt stat membru se declară, din oficiu, necompetentă”.

68 Astfel cum s-a constatat la punctul 55 din prezenta hotărâre, în cadrul dispozițiilor privind normele de competență în materia răspunderii părintești, articolul 15 din regulament este singurul care prevede o cerere adresată instanței judecătorești din alt stat membru de a-și exercita competența.

69 În ipoteza în care instanța judecătorească dintr-un stat membru se declară necompetentă din oficiu, regulamentul nu prevede trimiterea cauzei unei instanțe din alt stat membru.

70 Totuși, din motive identice cu cele indicate la punctele 59-63 din prezenta hotărâre și în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța națională care s-a declarat necompetentă din oficiu trebuie să informeze cu privire la acest lucru, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din regulament, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

71 Prin urmare, trebuie să se răspundă la cea de a patra întrebare că, în cazul în care instanța judecătorească dintr-un stat membru nu are nicio competență, aceasta trebuie să se declare necompetentă din oficiu, fără a fi obligată să trimită cauza unei alte instanțe. Totuși, în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța națională care s-a declarat necompetentă din oficiu trebuie să informeze cu privire la acest lucru, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din regulament, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

72 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, trebuie să fie interpretat în sensul că este inclusă în noțiunea „materii civile”, în înțelesul acestei dispoziții, o hotărâre judecătorească prin care se dispune luarea în îngrijire imediată și plasamentul unui copil în afara familiei de origine, atunci când această hotărâre a fost pronunțată în conformitate cu normele de drept public privind protecția copilului.**

2) **Noțiunea „reședință obișnuită”, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să fie interpretată în sensul că această reședință corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului**

într-un mediu social și familial. În acest scop, trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat membru și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile de familie și sociale întreținute de copil în statul respectiv. Este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului, ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.

3) O măsură asigurătorie, precum luarea în îngrijire a unor copii, poate fi hotărâtă de o instanță națională în temeiul articolului 20 din Regulamentul nr. 2201/2003 dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

— această măsură trebuie să fie urgentă;

— aceasta trebuie să fie luată în privința unor persoane prezente în statul membru în cauză și

— măsura trebuie să fie de natură provizorie.

Punerea în aplicare a măsurii respective, precum și caracterul obligatoriu al acesteia sunt stabilite potrivit dreptului național. După punerea în aplicare a măsurii asigurătorii, instanța națională nu este obligată să trimită cauza instanței competente din alt stat membru. Totuși, în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța națională care a pus în aplicare măsuri provizorii sau asigurătorii trebuie să informeze cu privire la

acestea, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din Regulamentul nr. 2201/2003, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

4) În cazul în care instanța judecătorească dintr-un stat membru nu are nicio competență, aceasta trebuie să se declare necompetentă din oficiu, fără a fi obligată să trimită cauza unei alte instanțe. Totuși, în măsura în care protecția interesului superior al copilului o impune, instanța națională care s-a declarat necompetentă din oficiu trebuie să informeze cu privire la acest lucru, direct sau prin intermediul autorității centrale desemnate potrivit articolului 53 din Regulamentul nr. 2201/2003, instanța judecătorească competentă din alt stat membru.

Semnături